

रजस्ट्री सं. डी-221

Price : Rs. 4-00

REGISTERED NO. D-221

रजिस्टरी नं : डी-221

भारत का राजपत्र

The Gazette of India

ਭਾਰਤ ਦਾ ਗੱਜ਼ਟ

असाधारण

EXTRAORDINARY

अਸाधारण

भाग XIV - अनुभाग - 1

PART - XIV - SECTION - 1

भाग - XIV - अनुभाग - 1

प्राधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ

सं. 1] नई दिल्ली, वीरवार, 5 दिसम्बर, 2002 /14 माघ, 1924 (शक) [खण्ड XII]

No. 1] NEW DELHI, THURSDAY, DECEMBER 5, 2002 /14 AGRAHAYNA 1924 (SAKA) [VOL.XII]

नं : 1] नवीं दिल्ली, वीरवार, 5 दਸੰਬਰ, 2002 /14 ਮੱਘ 1924 (ਸਕ) [ਜਿਲਦ-XII]

विधि और न्याय मन्त्रालय

(विद्यायी विभाग)

नई दिल्ली, वीरवार, 5 दिसम्बर, 2002/14 माघ, 1924(शक)

(1) रोड ट्रांसपोर्ट कारपोरेशनज एक्ट, 1950 (2) नैशनल डेरी डिवैलपमेंट बोर्ड एक्ट, 1987 और (3) नैशनल कमिशन फार बैकवरड क्लासिज एक्ट, 1993 के पंजाबी अनुवाद राष्ट्रपति के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और प्राधिकृत पाठ (केन्द्रीय विधि) अधिनियम, 1973 (1973 का 50) की धारा 2 के खण्ड (क) के अधीन पंजाबी में उनके प्राधिकृत पाठ समझे जायेंगे।

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

NEW DELHI, THURSDAY, DECEMBER 5, 2002/AGRAHAYNA 14, 1924 (SAKA)

The translations in Punjabi of (1) The Road Transport Corporations Act, 1950 (2) The National Dairy Development Board Act, 1987 and (3) The National Commission for Backward Classes Act, 1993 are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the authoritative text there of in Punjabi under clause (a) of section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973)

ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਾਲਾ

(विधान विभाग)

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਵੀਰਵਾਰ, 5 ਦਸੰਬਰ, 2002/14 ਮੁਘਰ, 1924 (ਸ਼ਕ)

(1) ਰੋਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਐਕਟ, 1950 (2) ਨੈਸ਼ਨਲ ਡੇਰੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਬੋਰਡਜ਼ ਐਕਟ, 1987 ਅਤੇ (3) ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਬੈਕਵਰਡ ਕਲਾਸਿਜ਼ ਐਕਟ, 1993 ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੱਤਾ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਯੁਕਤ ਪਾਠ (ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ) ਐਕਟ, 1973 (1973 ਦਾ 50) ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ(ੳ) ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾਯੁਕਤ ਪਾਠ ਸਮੱਝੇ ਜਾਣਗੇ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1993

(1993 ਦਾ ਨੰ : 27)

[14 ਮਈ, 2002 ਤੱਕ ਸੋਧੇ ਅਨੁਸਾਰ]

[2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1993]

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਗੱਠਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਤੱਲਕ ਰੱਖਦੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸੰਗਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ।

ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਚੁਤਾਲੀਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਐਕਟ ਬਣੇ :-

ਅਧਿਕਾਰੇ I

ਪ੍ਰਾਰੰਭਕ

ਸੰਖੇਪ ਨਾਂ, ਵਿਸਤਾਰ
ਅਤੇ ਅਰੰਭ ।

1. (1) ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1993 ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।
- (2) ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ, ਜੰਮ੍ਹ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਵਾਏ, ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਹੈ।
- (3) ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ, 1993 ਨੂੰ ਨਾਫਜ਼ ਹੋਇਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।

2. ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਰਵੇਂ ਨ ਲੋੜੇ, -

- (ੳ) 'ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਜੋ ਕੋਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖੱਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ;
- (ਅ) 'ਕਮਿਸ਼ਨ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਗੱਠਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ;
- (ਇ) 'ਸੂਚੀਆਂ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਰਾਜ-ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਖੀ ਨ ਹੋਵੇ, ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ, ਬਣਾਈਆਂ ਸੂਚੀਆਂ;
- (ਸ) 'ਮੈਂਬਰ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;

(ਹ) "ਮੁਕੱਰਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਰਰ।

ਅਧਿਆਏ II

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਛੜੀਆਂ 3. (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਕ ਬੌਡੀ ਗਠਤ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਦਾ ਗਠਨ। ਉਸਨੂੰ ਸੋਂਪੇ ਕਾਜਕਾਰ ਕਰੇਗੀ।

(2) ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਕੇ ਬਣੇਗਾ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ : -

(ਚ) ਇਕ ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ, ਜੋ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਜੱਜ ਹੈ ਜਾਂ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ;

(ਅ) ਇਕ ਸਮਾਜਕ ਵਿਗਿਆਨੀ;

(ਦ) ਅਜਿਹੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ;

(ਸ) ਇਕ ਮੈਂਬਰ-ਸਕੱਤਰ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਅਫਸਰ ਹੈ ਜਾਂ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ।

ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਅਤੇ 4. (1) ਹਰਿਕ ਮੈਂਬਰ, ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਅਉਧ ਲਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਅਹੁਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗਾ।
ਦੀ ਅਉਧ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ।

(2) ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤੀ ਲੇਖ ਦੁਆਰਾ, ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ, ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।

(3) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਜੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ -

(ਚ) ਅਮੁਕਤ ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(ਅ) ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਿੱਧ-ਦੋਸ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੈਦ ਦਾ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਦਾਚਾਰਕ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲਾ ਹੈ;

(੯) ਵਿਗੜ-ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਤਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ;

(੧੦) ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(੧੧) ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ, ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਏ ਬਿਨਾਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(੧੨) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੌਣੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਖੰਡ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਤੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਵਸਰ ਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(੧੩) ਉਪ-ਧਾਰਾ (੨) ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰਵੇਂ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਵੀਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(੧੪) ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਫਸਰ 5. (੧) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਜਕਾਰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀ। ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾਏਗੀ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ।

(੨) ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ 6. ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨੀ ਖਰਚ, ਜਿਸ ਭੱਤਿਆਂ ਦਾ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਭੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (੧) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾ ਜਾਣ। ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ, ਆਦਿ 7. ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਿਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਨਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨ ਹੋਣ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 8. (੧) ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਜਿਵੇਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਆਪਣੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਜ਼ਬਤੇ ਦਾ ਵਿਨਿਯਮਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਚੇਅਰਪਰਸ਼ਨ ਠੀਕ ਸਮਝੇ।

ਕੀਤਾ ਜਾਣ।

(2) ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਆਪ ਵਿਨਿਯਸਤ ਕਰੇਗਾ।

(3) ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਭ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਮੈਂਬਰ-ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ-ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨਿਮੱਤ ਠੀਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਅਧਿਆਏ III

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਜਕਾਰ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਜਕਾਰ।

9. (1) ਕਮਿਸ਼ਨ, ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀ ਸ੍ਰੋਣੀ ਵੱਜੋਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੱਛੜੀ ਸ੍ਰੋਣੀ ਦੀ ਅਤਿ-ਅਧਿਕ ਸ਼ਾਮੂਲੀਅਤ ਜਾਂ ਘੱਟ-ਸ਼ਾਮੂਲੀਅਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਉਹ ਮੁਨਾਸ਼ ਸਮਝੇ।

(2) ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ
ਸ਼ਕਤੀਆਂ।

10. ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ, ਜਦ ਉਹ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਜਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਦਾਵੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ : -

(ਇ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭਾਗ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹੂੰ ਤੇ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਨਾ;

(ਅ) ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲੋੜਨਾ;

(ਇ) ਹਲਫ਼ੀਆਂ ਬਿਆਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਲੈਣਾ;

(ਸ) ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਨਕਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ;

(ਹ) ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ; ਅਤੇ

(ਕ) ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ 11. (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਦੇ, ਜੋ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਨ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਵੀਆਂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦੀ ਸੁਧਾਈ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਫ਼ਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਹਰਿਕ ਉਤਰਵਰਤੀ ਮੁੱਦਤ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਵੇਗੀ।

(2) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕੋਈ ਸੁਧਾਈ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰੇਗੀ।

ਅਧਿਆਏ IV

ਵਿੱਤ, ਲੇਖਾ ਅਤੇ ਆਡਿਟ

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ 12. (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨਮਿੱਤ ਯੋਗ ਨਮਿੱਤਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ, ਧਨ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਠੀਕ ਸਮਝੇ।

(2) ਕਮਿਸ਼ਨ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਜਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਤਨੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਖਰਚ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਲੇਖ ਅਤੇ ਆਡਿਟ। 13. (1) ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਚਿਤ ਲੇਖ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਸੰਗਤ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਲੇਖਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਵਰਣ ਅਜਿਹੇ ਛਾਰਮ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(2) ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਲੇਖਿਆਂ ਦਾ ਆਡਿਟ ਅਜਿਹੇ ਵਕਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਲਿੱਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਡਿਟ ਦੇ ਤੱਲਕ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਖਰਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ-ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਆਡਿਟ ਦੇ ਤੱਲਕ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਆਡਿਟ ਦੇ ਤੱਲਕ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਲੇਖਿਆਂ ਦਾ ਆਡਿਟ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਲਕ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਲੇਖਿਆਂ, ਮੁਤੱਲਕਾ ਵਾਉਚਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਟ।

14. ਹਰੇਕ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ, ਕਮਿਸ਼ਨ, ਪੂਰਵਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਣਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹੇ ਛਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਆਪਣੀ ਇਕ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਟ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਨਕਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ।

**ਸਲਾਨਾ ਰਿਪੋਟ
ਅਤੇ ਆਡਿਟ
ਰਿਪੋਟ ਦਾ ਸੰਸਦ
ਅਗੇ ਰਖਵਾਇਆ
ਜਾਣ।**

15. ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮੀਮੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਸਲਾਹ ਦੇ ਨਾਮਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਰਿਪੋਟ ਸਮੇਤ, ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਜਿੱਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਅੱਗੇ ਰਖਵਾਏਗੀ।

ਅਧਿਆਏ V

ਫਲਾਇਂਡ ਫਲ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ
ਚੇਅਰਪਰਸਨ,
ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ
ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ
ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣਾ।

ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ
ਸ਼ਕਤੀ।

16. ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ 1860 ਦਾ 45 ਅਰਥ ਅੰਦਰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ।

17. (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕੇਗੀ।

(2) ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਸਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ:-

(ਉ) ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਧੀਨ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਰੀਯੋਗ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ;

(ਅ) ਉਹ ਛਾਰਮ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਲੇਖਿਆਂ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(ਇ) ਉਹ ਛਾਰਮ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਤੇ, ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਟ, ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

(ਸ) ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੋੜੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹਰਿਕ ਨਿਯਮ, ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿੰਨਾਂ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਅੱਗੇ, ਜਦ ਉਹ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤੀਹ ਦਿਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮੁਦੱਤ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਕ ਇਜਲਾਸ ਜਾਂ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਅਤੇ ਜੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਇਜਲਾਸ ਜਾਂ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਮਹਾਰੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਉਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੂਪਭੇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮ ਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਯਮ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ, ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪਭੇਦ ਕੀਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ; ਐਪਰ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪਭੇਦ ਜਾਂ ਬਾਤਲਕਰਣ ਦਾ ਉਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਕਿਸੇ ਗਲ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਦੂਰ
ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।

18. (1) ਜੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਠਿਨਾਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਉਪਬੰਧ ਬਣਾ ਸਕੇਗੀ, ਜੋ ਇਸ

• ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਕਠਨਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ:

ਪਰੰਤੂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮੁਦੱਤ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰਿਕ ਹੁਕਮ, ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਨਿਰਸਨ ਅਤੇ
ਬਚਾਉ

19. (1) ਇਸ ਦੁਆਰਾ 'ਦ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫੌਰ ਬੈਕਵਰਡ ਕਲਾਸਿਜ਼ ਔਰਡਿਨੇਂਸ, 1993'

1993 ਦਾ 23

ਨਿਰਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਸਨ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ, ਉਕਤ ਔਰਡਿਨੇਂਸ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਤਸਥਾਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਡਾ. ਐਸ. ਸੀ. ਜੈਨ.
ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ।
ਸਚਿਵ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ।

Secretary to the Government of India.